

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
spravnitvju v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

BRALNO DRUŠTVO
pri
Dr. A. Št. v Slov.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri-
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 26.

V Mariboru, dne 27. junija 1901.

Tečaj XXXV.

Slovenski deželni poslanci.

Maribor, dne 24. t. m.

Iz razlogov, ki so našim čitateljem do-
volj znani, so naši deželni poslanci majnika
l. 1899 zapustili deželno zbornico ter se do-
sedaj niso vrnili v njo. Pred kratkim so imeli
posvetovanje v Mariboru, kjer so zopet skle-
nili, da se ne vrnejo v Gradec, ker še jim
vlada in nemška večina nista dali zadoščenja
za vse storjene krivice in žalitve, niti jim
dali zagotovila, da se v bodoče zastopniki
slovenskega ljudstva v Gradcu ne bodo več
žalili in prezirali. Ker pa morajo poslanci
ostati v vedni dotiki s svojimi volilci, sklicali
bodo deželni poslanci kmalu svoje zaupne
može v Maribor, kjer jim bodo natančno
razložili razloge svojega postopanja ter jih
vprašali, ali še uživajo zaupanje slovenskega
ljudstva ali ne.

Medtem pa se pridno ruje proti našim
slovenskim poslancom zaradi tega, ker nočejo
v deželno zbornico. Njih nasprotniki so se-
veda spodnještajerski nemčurji in Nemci
s svojim glasilom »Štajercem«. Da bi nem-
čurji in nemškutarji radi, naj bi naši poslanci
nemškimi v Gradcu pete lizali, je razumljivo
in za to se tudi noben pameten Slovenec
na njih hujskanje in pisarjenje ne ozira.
Drugi nasprotniki so slovenski liberalci.
V svojem glasilu »Slov. Narodu« so grdo
napadli naše poslance zaradi tega, ker
ne gredo v Gradec, ter izrekli neumno za-
htevo, naj vendar pohitijo v Gradec kričati
in se tepst z Nemci, mogoče, da tako kaj
dosežejo. Kakor se nam poroča od več stra-

nij, so liberalci to številko »Slov. Naroda«
pod kuvertom poslali spodnještajerskim žu-
panom in vplivnim možem. Bolj hudi in jezni
nego na nemškutarje in slovenske liberalce
pa so deželni poslanci na one mlajše
rodoljube, ki so se na shodu v Slov.
Bistrici sicer dotaknili delovanja naših de-
želnih poslancev, a ki v resnici niso rekli
besedice niti proti niti za abstinenco
deželnih poslancev. Vsled tega se nam zdi
tudi vse ono osebno, večkrat skrajno-ža-
ljivo napadanje in žaljenje zadnjega časa
popolnoma neopravičeno.

Deželni poslanci so že ob svojem iz-
stopu naznanili ljudstvu, da ne gredo več v
Gradec, dokler se razmere ne spremenijo, in
ljudstvo je njih korak odobrilo. Toda
če bi tudi bil sedaj kdo drugega mnenja, zdi
se nam nepolitično in škodljivo, ako bi v
sedanjih razmerah obsojeval abstinenco na-
ših deželnih poslancev. Pomislimo le prvi na-
sledek take obsodbe, ki bi nas v sedanjih
razmerah zadel dovolj ludo. Ako bi se iz-
vršila taka obsodba, odložili bi poslanci go-
tovo takoj mandate in v teku ednega polletja
morali bi ljudstvo siliti dvakrat na volišče,
kajti nove volitve v deželni zbor stoje že
itak pred vrati. Bilo bi slovenski stvari go-
tovo le v škodo, ako bi z nemškutarji in
liberalci tudi v sedanjih razmerah obsojali
abstinenco deželnih poslancev.

Kmalu bo shod zaupnih mož v
Mariboru, kjer se bo govorilo o postopanju
naših deželnih poslancev. Mi sicer po zadnjih
dogodkih nimamo upanja, da bi bil kdo iz-
med nas povabljen na ta shod, vendar po-

zdravljamo shod z željo, naj za-
upni možje odobrijo abstinenco
poslancev, ter jih prosijo, da še nadalje ob-
držijo svoje mandate ter da man-
date pridno izrabljajo s shodi med ljudstvom
in v pogajanjih z vlado!

Nov volilni red.

Deželni odbor štajerski je predložil nov,
oziroma premenjen volilni red za deželni
zbor. Ta volilni red skrbi le za mest-
jane, vrže drobtinico delavcem ter ne da
ničesar k mečkemu stanu in ne popravi
nobene krivice spodnještajerskim Slovincem.

Čeravno imajo mesta že več kot dovolj
zastopnikov v deželnem zboru, vendar se
jim dasta po novem volilnem redu še dva
glasova, h katerima lahko kot tretjega pri-
stajemo tudi na novo določeni glas ravnat-
elja tehnične visoke šole.

Kmetska skupina pa ne dobi po novem
volilnem redu nobenega glasu več. Nemškim
liberalcem in nacionalcem cvete namreč pše-
nica le po mestih in trgih, zato pa mestom
in trgom dajejo novo moč v deželni zbornici.
Ptujski »Štajerc«, ki bi se rad prilizoval na
obe strani, kmetu in mestjanu, bo sedaj ven-
dar moral pokazati svojo pravo barvo, ako
noče, da ga vsak kmet imenuje nesramnega
lažnika, kadar se bo zopet hlinil kot prijatelja
slovenskemu kmetu. Mi smo radovedni, s ka-
kimi besedami bo ošteval ptujski kljukec
nemške in nemškutarke kramarje po mestih
in trgih!

Listek.

Kukavica.

Češki spisal V. Kosmák. — Poslov. — k.
(Konec.)

Gospod župnik je vstal: — Prosim za
besedo.

— Gospodje sosedi, — je začel župnik
resno, — resnica je, da bo treba novo šolo
postaviti, ali pa sedanjo razširiti. Imamo čez
120 solskih otrok in torej se moramo po-
brigati za drugi razred. To nas bodo stalo
seveda kakih tisoč goldinarjev. Gospod Hirš
nam ponuja, da postavi za otroke tovarniških
delavcev, katerih je kakih pedeset, šolo sam,
za lastni groš, in ne želi od nas za to nič
druga, ko da bi mu prodali občinski pašnik.
Denar za pašnik bi se naložil na obresti, in
brez tega pašnika bi vendar nekako izhajali
— to je vse resnica.

— Sveta resnica, — je potrdil župan
in njegovi pristaši so zadovoljno pokimali z
glavami.

— To sem vse uvaževal in dobro pre-
mislil. Prišel sem pa vendar do tega sklepa,
da njegove ponudbe ne moremo in ne smemo
sprejeti.

Župan se je ozrl začudeno na župnika
in pristaši njegovi so napravili kisle obraze.

— Povem vam, ljubi prijatelji, zakaj
vam tako svetujem: Ne verujem, da bi gos-
pod Hirš sam te stroške poravnal, saj veste,
gospoda, — med nami rečeno — da je gos-
pod Hirš žid. Cela ta stvar smrdi po vra-
goliji. Mogoče, da gospod Hirš prisrbi kak
prostor za šolo na lastne stroške, a učitelja
bode plačevalo gotovo ono nam sovražno
društvo, tako zvani nemški »Schulverein«.
Rekel sem, da je to društvo nam sovražno,
ker dobiva podporo iz luteranske Prusije,
čije ljubezen do nas vam je vsem dobro v
spominu od leta 1866.

— Izvrstno! — je klical Južena.

— To društvo, — je govoril gospod
župnik dalje, — ustanavlja kjer more v naših
čeških vaseh šole, v katerih se najde le ne-
koliko nemških šolarjev, ostali so deca čeških
roditeljev. V takih šolah poučuje se le nemški
in naša deca se potujčujejo. S tako šolo bi
obdaril gospod Hirš gotovo tudi nas, ako bi
mu šli na limanice.

Prijatelji, to bi bil velik greh. Hoče-li
gospod Hirš, naj si vzame za svoje in za
otroke svojih nemških ali židovskih uradni-
kov lastnega nemškega učitelja, najsi tudi
žida, to nam nič mar, naše katoliške, češke
otroke pa naj pusti pri miru, teh mi ne iz-
damo in izdati ne smemo. V njegovi šoli bi
se nam popolnoma izpridili, odtujili. Izgubili

bi tam ljubezen do svojega maternega jezika
in tako tudi obenem do vas, svojih starišev.
Postali bi pa v takej šoli tudi bedasti,
ker poučevati otroke v jeziku, ki ga ne ra-
zumejo, je gola neumnost in otrok, ki ne
razume učitelja, oslabi na pameti. — In pri-
jatelji, hočete, da bi se vaši lastni otroci
nekdaj vas in vašega jezika sramovali? da
bi se od daleč cerkvi izogibali?

— Nikoli! — so klicali nasprotniki šul-
ferajnske šole.

— Zato nasvetujem, — je končal žu-
pnik, — da bi se gospodu Hiršu spodobno
zahvalili in si postavili šolo sami. Četudi
nismo bogati, Bog nam bo pomagal. Ne
sprejmimo tega daru! ta fabriška šola bi bila
kukavičje jajce v naši vasi in kak blagor
prinese tako jajce v gnezdece, to veste vsi.

Nato je vstal Južena in rekel s tresočim
se glasom: — Gospoda, strinjam se popol-
noma s prečastitim gospodom in se mu za-
hvaljujem, da nam je to stvar tako pojasnil.
Postavimo si šolo v božjem imenu sami in
ne pustimo, da bi se nam tukaj vgnezdil
tujec in z našimi otroki delal, kar bi hotel.

Pristaši županovi in Hiršovi, ki so med
govorom gospoda župnika oči povesili, na-
sprotovati pa mu vendar niso upali, začeli
so zdaj glasno mrmrati.

Zraven darila mestom in trgom predlaga se v novem volilnem redu, da se ustanovi posebna skupina s sedmimi poslanci, v kateri volijo eno leto v deželi bivajoči delavci in oni davkoplachevalci, ki plačajo manj nego osem kron direktnega davka. Ta skupina je za nas Slovence brez vrednosti. Novi mandati bodo prišli večinoma v nemške ali socialdemokratske roke.

Edino dobro na celem predlogu je, da se naj volitve vrše tajno in naravnostno, torej ne po volilnih možeh.

Vendar ni veliko upanja, da bi predlog postal zakon. Da se sprejme predlog, treba je dvetretjinske večine vseh poslancev. Toda te ne bode, ako nemški kmetski poslanci odidejo pri glasovanju iz zbornice. In njihova glasila naznanjajo, da bodo to storili. Vsled tega se nam ni treba mnogo vznemirjati nad novim predlogom. Zanimiv je ta predlog le v tem oziru, ker iz njega razvidimo, da nemška večina v deželnem zboru trdovratno prezira vse kmetske in slovenske koristi.

Novo politično društvo.

Iz Rečice v Sav. dolini.

V nedeljo, dne 23. junija smo imeli tukaj ustanovni shod katol. političnega društva »Savinja« za gornjegrajki okraj. Udeležili so se ga najuplívnejši možje ali pa so zadržani vsaj pismeno naznanili svoj pristop. Čeprav so bili na to zborovanje povabljeni le nekateri, sešlo se je vendar mnogo ljudstva, ki je nestrpnó čakalo kakega govora, katerega o tej priliki seveda ni bilo. Sploh smemo trditi, da je malo krajev, kjer bi bilo ljudstvo politično tako zrelo kakor v naši lepi Rečici. Za predsednika je bil izvoljen veleposestnik Rajnecar, za njegovega namestnika ljubenski župnik, č. g. Dekortí.

Nasprotniki so po noči nalepili vabila na svoj shod v Kokarje za prihodnjo nedeljo. Zakaj ponoči? Ali si ne upajo na beli dan? Ali jih je noč rodila? Ali jih bo noč vzela?

Vrli Kokarčani, ki ste pri zadnji volitvi tako trdno stali na katoliški strani, ali veste tisto priliko, da je ponoči prišel sovražnik in ljuliko nasejal? ...

Politični ogled.

Cesar v Slavoniji. O priliki udeležbe jesenskih vojaških vaj na Ogerskem in Hrvatskem se hoče pomuditi Nj. Vel. cesar tudi nekaj dni v Slavoniji in sicer v Doljnem Mi-

holjacu. To se bode zgodilo v času od 10. do 13. septembra. Za to bivanje cesarjevo v Slavoniji se že delajo najboljše priprave.

Usmiljene sestre so nastavili v vojaških bolnišnicah v Budimpešti kot strežnice bolnikov. Prvi poskus so naredili s tako postrežbo na Dunaju in se je poskus izvrstno obnesel, da je tudi cesar izrazil svojo zadovoljnost. Kmalu se tudi po ostalih ogerskih vojaških bolnišnicah nastavijo usmiljene sestre kot strežnice bolnikov.

Slovaki v volilni boj. Zatirani Slovaki na Ogerskem se udeležijo letošnjih državnoborskih volitev. V svojem oklicu na volilce pravijo, da se bodo borili kot državljani za jedinstvo, nedeljivost in neodvisnost ogerske domovine, kot Slovaki za priznanje in ravnopravnost slovaškega jezika v šoli in uradih. Da bi bila Slovacom v volilni borbi sreča mila!

Zopet znamenita katoliška zmaga. Iz Amsterdama se poroča: Volitve v drugo komoro so dovršene. Katoličani imajo večino 14 glasov. Glavno mesto Nizozemske Amsterdam je volilo proti liberalcem, ki so imeli doslej mesto v rokah. Ministerstvo bo sestavljeno iz katoličanov in protirevolucionarcev. Najbrže bo vlada pod vtisom teh volitev razpustila 1. komoro, v kateri bi tudi zmagali katoličani. Tako dobi Nizozemsko za prihodnjo štiriletno dobo katoliško vlado.

Srbska kraljevska dvojica je naznanila ruskemu carju, da bi ga rada obiskala. Car je baje to naznanilo z veseljem sprejel in tako bosta Aleksander in Draga menda kmalu romala k ruskemu stričku.

Kreta in Grška. Grška državnica bi rada, da se ji pridruži Kreta, na kateri je princ Jurij po zadnjih znanih nemirih nadkomisar. Toda velesile nočejo privoliti k taki združitvi, ker bi se bilo bati, da Turčija to zameri.

Sultan v smrtni nevarnosti. Te dni se je blizu sobe, v kateri je spal sultan, vnel požar. Prišla je požarna bramba, ki je v pol uri pogasila ogenj. Ne ve se, kako je ogenj nastal. Sultan je silno prestašen in pripoveduje vsem, v kaki smrtni nevarnosti je bil.

Nemiri na Kitajskem so zopet na dnevnem redu. V pokrajini Čili huskajo boksarji, da se naj ljudje ustavijo pobiranju davkov. Cesarski vojaki so imeli z boksarji že več bojev. Bati se je, da se uporno gibanje raztegne tudi na druge pokrajine.

Angleška liberalna stranka, ki je Irceem prijazna in ima sploh poštenjša načela

kot naše liberalne stranke, se je razcepila zaradi vojske v Južni Afriki. Jedna pod vodstvom Campbellom obsoja vojskovanje Anglije, druga pod vodstvom Asquitha jo odobruje in zahteva, da se Južna Afrika na vsak način mora osvojiti za Angleže.

Vojska v Južni Afriki. Soproga generala Botha prebiva sedaj v Evropi in pripoveduje, da so Buri že dvakrat ujeli angleškega generala Frencha. Prvikrat so ga izpustili, ker jim je obljubil, da se ne bo več bojeval proti Burom. Ker pa ni držal besede, so ga hoteli ustreliti, ko so ga drugokrat ujeli. Še le ko je začel Kitschener posredovati, so ga izpustili, a Angleži so morali izpustiti v zameno 1000 burških ujetnikov. V kapski koloniji so Buri raztreseni v razne oddelke do 300 mož. Tako vedo vedno, kaj in kako se godi okoli njih in tako so vedno na straži na celi črti. Iz Londona pa se poroča o velikanskem shodu, na katerem Angleži sami zahtevajo, da se sklene mir z Buri, in sicer, da se pripozna obema burškima republikama neodvisnost.

Dopisi.

Sv. Lovrenc nad Mariborom, 23. junija 1901. (Zenska podružnica družbe sv. Cirila in Metoda.) Na poziv gđe. Mine Pernatove zbralo se je danes na njenem domu lepo število domoljubnih gospá in gospic iz trga kakor iz okolice, da bi se v prostej zabavi posvetovale o ustanovitvi ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda za trg Sv. Lovrenc in okolico.

Vrle dame so takoj z navdušenjem slišale pravila, katera njim je po srčnem nagovoru prečitala gđena Mina Pernatova. Da se cela stvar častno reši, se je vse potrebno poslovanje do I. občn. zbora, ki bo v Lehnu, izročilo spretnim rokam: gospej Mariji Urbanc, veleposestnici in županji v Lehnu ter gospicama Mini Pernat in Juliki Ladinik, tržankama v Št. Lovrencu oziroma gospej Mariji Brezočnik, veleposestnici in tržanki v Št. Lovrencu in gospicama Mariji Fisinger (Št. Lovrenc) in Juliki Urbanc (Lehen) kot namestnicama.

Čestitamo Vam, blaga gđena Mina, na tako lepem prvem uspehu! Me si pa pomnimo, kar smo si obljubile: Ne rok križem držati, se ne motiti dati in do slednje z mnogimi gosti vred priti na prvi občni zbor v slovenski Lehen. Torej na veselo svidenje!

Od Sv. Ilja v Slov. goricah. (Šolske razmere.) Pred kratkim sem poročal čí-

— Pustite me govoriti! — je klical Juřena. Še nekaj mi je prišlo na misel. Te tovarničarje poznate, zlasti te židovske. Delajo se gospode, se napihujejo in odirajo ljudi, dokler morejo. Ne gre-li to dalje, spravijo pravočasno denar, potem pa napovejo bankrot. — Kako pa, če bi ta naš Hirs danes ali jutri tudi tako napravil? Žida bi vzela vrug, pašnik bi bil preč in mi se bi povrh znabiti morali staviti šolo in deca bi bili izprideni.

Zdaj je nastal hrup in mrmranje.

— To so neumnosti, — je mahal župan z roko. — Naš gospod Hirs in napraviti bankerot! To je za smeh.

— In če se naša deca naučijo nemški, ne bode jim nikoli škodovalo! — je zakričal Oboril. — Saj jih menda ne bomo pošiljali potem na izmenjavo.

— Tako je! — so kričali drugi. — Pašnik se naj proda židu! Šole staviti mi nočemo.

Gospod župnik je vstal in žalosten rekel:

— Preljubi, upal sem, da se bomo tukaj mirno posvetovali o tako zelo važnej stvari, a vidim, da pametnim razlogom niste pristopni; zato rajši odidem. — Gospod župan, ko pride do glasovanja, napišite moj glas za zidanje lastne šole.

Komaj je zaprl duri, so se dvignile pesti, oči žarele, odborniki so kričali eden nad drugim in konec koncev je bil, da je bila večina glasov za to, naj se gospoda Hirsá prosí, da bi milostljivo blagovolil šolo postaviti.

IV.

V Zpatkovu se ja izpremenilo pretečeno leto mnogo, zelo mnogo.

Poleg tovarne je stala lična hišica in nad durmi se je lesketal zlati napis: Deutsche Schule (Nemška šola). Šolarji, ki so prihajali iz te šole, bodi-si da niso niti pozdravljali ali pa so snemali molčé čepice, malokateri je zašepetal nasmelo: »Hvaljen bodi Jezus Kristus«. Kadarkoli so se sešli s šolarji, ki so prihajali iz občinske šole, začeli so za njimi kričati: »Tumer slav« (neumni Slovan) in običajno je prišlo do tepeža.

Nekega večera je sedel župan kakor običajno v gostilni pri takozvani gosposki mizi, kamor so sedali ni² uradniki iz tovarne. Z njim je bil tam en gosposki gost, z očali, z brkami. Govoril je ošabno in v nesramno popačeni češčini.

— Kako pa se vendar uči moj Martin, gospod učitelj? — je vprašal župan.

— No, tost pasabl (že velja), — je pokimal učitelj nemške šole.

— Seveda, seveda, — se je nasmehnil župan zadovoljno. — Zdi se mi, da mu gre to dobro. Začenja že lepo nemški zlobudrati. Ko zvečer na pamet izgovarja besede: Tisch, Bank, Fenster, Thür in kaj vem jaz, kaj še vse, mu gre to od ust, kakor bi mu jih namazal z medom. Ja, ja, ta nemška šola, ta je nekaj druga ko češka, ta bistri otrokom razum!

— Me feseli, da začenjate to zapopasti, — se je nasmehnil nemški učitelj zadovoljno. — A čimdalje feč še bodete fideti.

Med tem je prišlo nekoliko žen v pivnico. Lica so jim žarela in v očeh se jim je brala jeza. Šle so naravnost h gosposki mizi in najodločnejša je začela: — Dober večer, gospod župan. Odpustite, da pridemo za vami sem; doma vas nismo dobile. Pridemo tožit.

— Tožit, koga pa?

— Tu tega gospoda, — in pokazala je krepko na nemškega učitelja.

Učitelj se je drzno nasmehnil.

— Gospoda učitelja tu? se je čudil župan. — Kaj pa imate proti njemu?

— Ima razuzdane šolarje. Kričijo nad našimi otroki, imajo jih za nore Slované, kakor bi ne bili iz naše vasi, kjer žive dni ni bilo nobenega Nemca, dokler nam sam vrug ni postavil te tovarne in te nemške